

กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชน
เป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดขอนแก่น

The Strategies of Reading Development Based on Community Innovation of
The Office of Non-Formal Education and Informal Education,
Khon Kaen Province

ถาวร พลิดี

Thaworn Phlidi

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

Office for the Promotion of Non-formal Education and Informal Education Khon Kaen

E-mail: Kreego04@hotmail.com

Received March 2, 2024; **Revised** April 19, 2024; **Accepted** April 29, 2024

Abstract

This research aims to study the current problems, desired conditions, and guidelines for developing reading quality using community-based innovation. It also aims to develop, test, and evaluate/improve strategies to drive the development of reading quality using community innovation as a base, with the population being government teachers, volunteer teachers, etc. Sub-district Non-Formal and Informal Education teachers and personnel under the office NFE, Khon Kaen Province, totaling 269 people. The tools used in the research are guidelines and assessments of strategies for driving reading quality development using community-based innovation. Data were analyzed using descriptive statistics: percentage, progress percentage, mean, and standard deviation. The research results found that the current problems of promoting activities to promote reading using community innovation as a base are the procurement of media and development of learning resources, community innovation development, personnel development, supervision, monitoring, and evaluation, and promoting the participation of network partners. From the above problem conditions, seven strategies were developed to drive the development of reading quality, as follows: 1) Khon Kaen City of Reading Strategy to increase

knowledge in the digital age; 2) Strategy to mobilize all sectors to drive reading promotion activities; 3) Strategy to create an atmosphere, environment, and media that is conducive to promoting reading; 4) Strategy to develop a management system for activities to promote quality reading; 5) Strategy to develop community innovation to create Khon Kaen a city of reading; 6) Strategy to develop target groups of all ages to have reading habits with community innovation to promote reading; 7) Strategy to develop digital technology towards community innovation to promote reading. The results after using the strategy to drive the development of reading quality using community innovation as a base. Office for the Promotion of Non-Formal and Informal Education, Khon Kaen Province It was found to have developed at the highest level.

Keywords: driving strategy; reading quality development; community-based innovation

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน ตลอดจนพัฒนากลยุทธ์/ ทดลองใช้กลยุทธ์ และประเมิน/ปรับปรุงกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน โดยมีประชากร คือข้าราชการครู ครูอาสาสมัคร กศน.ตำบล บุคลากรสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดขอนแก่น จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือและแบบประเมินกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย คือ ร้อยละ ร้อยละความก้าวหน้า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาปัจจุบันของการส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดหาสื่อและพัฒนาแหล่งเรียนรู้, การพัฒนานวัตกรรมชุมชน, การพัฒนาบุคลากร, การนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย จากสภาพปัญหาดังกล่าวนำมาพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่าน ได้ 7 กลยุทธ์ดังนี้ 1) กลยุทธ์ขอนแก่นนครแห่งการอ่าน เพิ่มพูนความรู้สู่ยุคดิจิทัล 2) กลยุทธ์ระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3) กลยุทธ์สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสื่อที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน 4) กลยุทธ์พัฒนาระบบบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีคุณภาพ 5) กลยุทธ์ที่พัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างขอนแก่นเมืองแห่งการอ่าน 6) กลยุทธ์พัฒนากลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยให้มีนิสัยรักการอ่านด้วยนวัตกรรมชุมชนส่งเสริมการอ่าน 7) กลยุทธ์พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลสู่นวัตกรรมชุมชนส่งเสริมการอ่าน ทั้งนี้ ผลหลังใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีการพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การขับเคลื่อน; การพัฒนาคุณภาพการอ่าน; นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน

บทนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยงานทางการศึกษาขนาดใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่ 26 อำเภอ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการอ่าน ซึ่งเป็นภารกิจบริหารจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งผลให้ได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานเมืองต้นแบบวัฒนธรรมการอ่าน ประเภทนวัตกรรมการอ่านยอดเยี่ยม ประจำปี 2562 โดยมีห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดขอนแก่น สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น เป็นต้นแบบรางวัล และการดำเนินการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เมื่อผู้วิจัยได้ย้ายมาดำรงตำแหน่ง ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น วันที่ 25 มีนาคม 2563 พบว่ารูปแบบการดำเนินการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่ดี แต่ยังไม่มีการจัดการความรู้ (KM) เพื่อพัฒนารูปแบบขยายผลขับเคลื่อนที่เป็นองค์รวม และยังพบว่าบุคลากรที่ส่งเสริมและจัดกิจกรรมแม้จะมีทักษะความรู้ แต่ไม่สามารถนำทักษะความรู้ที่มีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ขาดทักษะในการออกแบบนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทรวมถึงขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการ แต่ละแห่งไม่สามารถขยายผลลงไปในระดับชุมชน จึงทำให้การดำเนินงานไม่สามารถตอบสนองการเกิดการแสวงหาความรู้ของประชาชนได้อย่างทั่วถึงระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

ผลการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ปี 2563 ด้านความสนใจในการอ่านของประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมประชาชนอ่านหนังสือต่อวันต่ำกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 89.35 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2561 ที่ได้สำรวจการอ่านของประชากรคนไทย พบว่า คนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไป อ่านร้อยละ 78.8 หรือคิดเป็นจำนวนประชากร 49.7 ล้านคน โดยในกรุงเทพฯ มีคนอ่านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.90 ภาคกลาง ร้อยละ 80.40 ภาคเหนือและภาคอีสาน ร้อยละ 75 แล ภาคใต้ ร้อยละ 74.30 ขณะที่เวลาในการอ่านสูงขึ้น พบว่า คนไทยอ่านหนังสือนานสุด 80 นาที/วัน เทียบจากปี 2558 อ่าน 66 นาที และ 2556 อ่าน 37 นาที การอ่านของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าปัจจุบันจะมีตัวเลขคนอ่านเพิ่มขึ้นร้อยละ 78.80 ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาที่ตัวเลขของกลุ่มที่ไม่อ่าน พบว่ามีถึงร้อยละ 21.20 คิดเป็นจำนวนประชากร 13.7 ล้านคน ซึ่งเหตุผลของการไม่อ่านมีตั้งแต่การดูทีวี ไม่มีเวลา อ่านไม่ออก ไม่ชอบ ไม่สนใจการอ่าน ชอบเล่นเกม รวมทั้งไม่มีเงินซื้อหนังสือ ซึ่งในจำนวนนี้มีคนที่ไม่ชอบและไม่สนใจอ่าน ถึงร้อยละ 25.20 และอีกหนึ่งประเด็นที่ไม่ควรมองข้าม คือกลุ่มเด็กเล็ก พบว่าพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 63.80 ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการอ่านหนังสือของเด็กเล็ก โดยให้เหตุผลว่าเด็กยังมีอายุน้อยเกินไป ทำให้เด็กกลุ่มนี้คิดเป็นจำนวนราว 1.1 ล้านคน ไม่ได้รับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เหตุเพราะความเข้าใจผิดของผู้ปกครอง ดังนั้น การรณรงค์ให้ความรู้และทำความเข้าใจในการส่งเสริมการอ่านในเด็กเล็ก เช่น การเล่านิทานให้ลูกฟังเป็นประจำ และในกลุ่มอายุ 15-24 ปี กลับพบว่าไม่ชอบการอ่านถึงร้อยละ 34.90 การสำรวจปี 2561 ยังมีการจัดอันดับ 10 จังหวัด ที่มีจำนวนคนอ่านหนังสือมากที่สุด ได้แก่ กรุงเทพฯ 92.90% สมุทรปราการ 92.70% ภูเก็ต 91.30% ขอนแก่น 90.50% สระบุรี 90.10% อุบลราชธานี 88.80% แพร่ 87.60% ตรัง 87.20% นนทบุรี 86.60% และ ปทุมธานี 86.20%

จากสภาพการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านในปัจจุบัน ห้องสมุดประชาชนอำเภอส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย ร้อยละ 92.40 รูปแบบ/กิจกรรมเป็นลักษณะเดิมกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 90.34 ด้านปัญหา พบว่า มีการออกแบบนวัตกรรมส่งเสริมการอ่านเพียง 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.23 ของห้องสมุด

ประชาชนอำเภอในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดขอนแก่น รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการในห้องสมุดประชาชน อำเภอแต่ละแห่งดำเนินการในพื้นที่ระดับอำเภอ ร้อยละ 100 มีการดำเนินการในระดับตำบลร้อยละ 53.56 และมีการดำเนินการในชุมชน/หมู่บ้านเพียงร้อยละ 35.53 ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรมีการพัฒนาบุคลากร/บรรณารักษ์ ด้านการออกแบบและจัดทำนวัตกรรมการส่งเสริมการอ่าน

จากความเป็นมาและความสำคัญของสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะพัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรม/การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของวิถีชีวิตและชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึง โอกาสทางการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลผลการศึกษาในที่ประชุมผู้บริหารสถานศึกษาและ บรรณารักษ์ เพื่อร่วมกันจัดทำแนวทางการพัฒนาแล้วกำหนดเป็นนโยบาย/ จุดเน้นการดำเนินงานการพัฒนาการจัดการ การศึกษาตามอัธยาศัยในปีงบประมาณ 2564 และดำเนินการพัฒนาเป็นกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ขอนแก่น เพื่อขยายผลลงไปในระดับชุมชน เพื่อตอบสนองการเกิดการแสวงหาความรู้ของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริงรวมถึงต่อยอดการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ปัจจุบันของสังคมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้ นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อประเมิน/ปรับปรุงกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชน เป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การ ขับเคลื่อนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ประชาชนที่เหมาะสม โดยสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากนักวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์และลักษณะบุคคลที่มีลักษณะของการ รักการอ่าน รวมทั้งกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และเลือกความคลาดเคลื่อน ± 5 จากนั้นกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามน้ำหนักประชากรแต่ละอำเภอได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ประชากรในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอพล อำเภอยางตลาด อำเภอชุมแพ อำเภอโนนสูง และอำเภอมัญจาคีรีจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยไว้ 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 – กันยายน พ.ศ. 2564

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 – มีนาคม พ.ศ. 2565

ระยะที่ 3 เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือน เมษายน พ.ศ. 2565 – กันยายน พ.ศ. 2565

ระยะที่ 4 เพื่อประเมิน/ปรับปรุงกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 – กันยายน พ.ศ. 2566

บททวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการพัฒนากลยุทธ์

Sattathanachaiapat (2014) กล่าวว่า การจัดทำแผนกลยุทธ์ช่วยเพิ่มจุดแข็ง ลดหรือแก้ไขจุดอ่อน และภาวะคุกคามจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานทำให้หน่วยงานดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้าน Rujicheep (2016) สรุปไว้ว่า กลยุทธ์มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่มุ่งพยายามจะให้มีการใช้กำลังภายในและแรงผลักดันจากภายนอกที่จะก่อให้เกิดผลที่ติดมากที่สุด เพื่อผลักดันให้องค์กรเดินไปสู่เป้าประสงค์ของตนได้ เป็นกรอบองค์กรที่มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงหรือการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยสูงสุดให้กับลูกค้าผู้รับบริการ

สรุปได้ว่า กลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้สมาชิกทั้งองค์กรทราบถึงทิศทางที่ทุกคนจะดำเนินไปอย่างชัดเจน ทำให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและ

สังคม ได้เปรียบเทียบการแข่งขัน ภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่จะส่งผลให้องค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่าน

Pitts and Lei (2006) ได้ให้ความหมายไว้ว่ากลยุทธ์ หมายถึง แนวคิด และแผนงานต่าง ๆ ที่องค์การนำมาใช้เพื่อให้เกิดความสำเร็จเหนือคู่แข่งกลยุทธ์จะถูกออกแบบเพื่อช่วยให้องค์การบรรลุผลสำเร็จโดยมีความได้เปรียบและมีประสิทธิภาพเหนือคู่แข่ง

Schermerhorn (2002) ให้ทรงเห็นว่า กลยุทธ์ คือ แผนแม่บทที่ครอบคลุมทุกกระบวนการปฏิบัติงานขององค์การเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะยาวและเป็นแนวทางการใช้ทรัพยากรที่มีให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืนและได้เปรียบทางการแข่งขัน

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ หมายถึงแผนงานหรือแนวปฏิบัติ ที่ระบุเป้าหมายในอนาคตในการดำเนินงานสถานศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้โดยผ่านการวิเคราะห์จากปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโดยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของผู้บริหาร มีเป้าหมายที่ต้องการให้องค์การบรรลุประสิทธิภาพที่ตั้งไว้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านและการส่งเสริมการอ่าน

Suriyarangsan (2012) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า “การอ่าน คือ การเข้าใจ ความหมายของตัวอักษร และสัญลักษณ์ ซึ่งเป็น เรื่องของกระบวนการทำสติปัญญา จินตนาการ โดยมีประสบการณ์เดิมเข้ามาเกี่ยวข้องก่อนที่จะประมวลกลายเป็นความรู้ใหม่ และความคิดที่มนุษย์นำมาใช้สื่อสารร่วมกันในสังคม”

Morris and Dore (1984) กล่าวว่า การอ่านคือ กระบวนการของการส่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้อ่านรับรู้ลักษณะพิเศษที่ผู้เขียนได้ส่งข่าวสารในรูปของรหัส และผู้อ่านเป็นผู้แปลรหัสนั้นตามความรู้และประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งเป้าหมายหลักของการอ่าน คือ การที่ผู้อ่านรู้จักคิด และเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านนั้น

สรุปได้ว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการที่เริ่มต้นจากการรับรู้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวหนังสือ คำถ้อยคำ เรื่องราว เนื้อหา เหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วแปลเป็นความเข้าใจของตนเอง โดยผ่านกระบวนการคิดประสบการณ์เดิม และความเชื่อของตนเองเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น ไว้ดังนี้

Grant (1991) สรุปไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการขององค์กรเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหรือแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

Warinin (2014) สรุปว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการเบื้องต้นที่กำหนดช่องว่างระหว่างการสังเกตการณ์และผลลัพธ์ของความต้องการซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะหาความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและความต้องการในอนาคต

Wichiranont and Arunruang (2016) สรุปไว้ว่าการประเมินความต้องการจำเป็นหมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ตรงสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

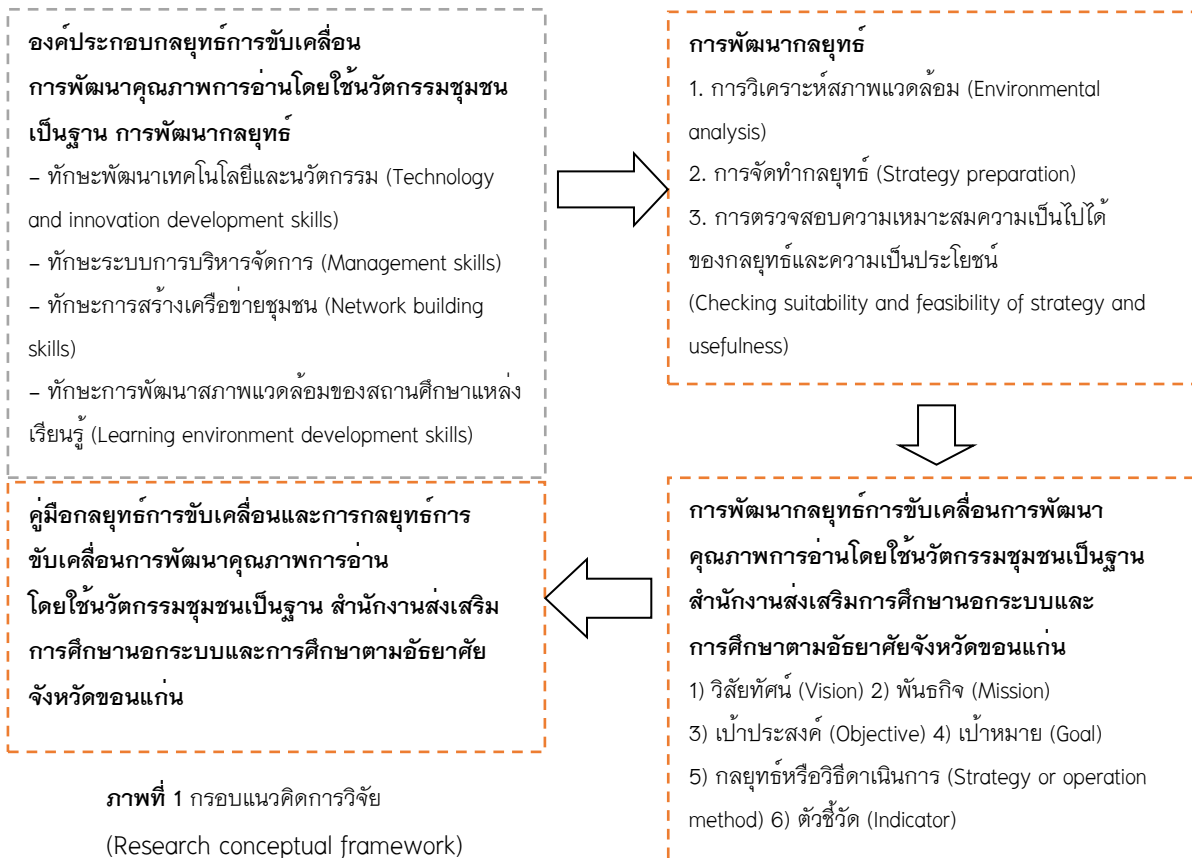
สรุปได้ว่าความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการ

ตัดสินใจแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์และลดความผิดพลาดที่จะนำไปสู่ผลเสียในด้าน ๆ ที่ส่งผลต่อผู้เรียน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงอย่างทั่วถึง ควรีรูปแบบหรือนวัตกรรม/การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของวิถีชีวิต และบริบทของชุมชน และเป็นกิจกรรม/นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเน้นรูปแบบการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่ประสบผลสำเร็จนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนซึ่งเป็นภารกิจการบริหารจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้เข้าถึงประชาชนภายในพื้นที่ชุมชนทุกช่วงวัย เกิดการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง โดยเริ่มดำเนินการจากการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงาน สภาพความต้องการ ความสนใจในการอ่านของประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และแนวทางการออกแบบนวัตกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อนำมาสู่การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และประเมินผลการใช้กลยุทธ์ เพื่อขยายผลลงไปในระดับชุมชน เพื่อตอบสนองการเกิดการแสวงหาความรู้ของประชาชนได้อย่างทั่วถึงระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริงรวม และสามารถต่อยอดการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนและการกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่าน โดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบวิจัยและพัฒนา (Research; and Development: R & D)

ขั้นตอนการดำเนินวิจัย

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้ นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สัมภาษณ์สภาพปัญหา สอบถามความต้องการและข้อมูลพื้นฐานสำหรับกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย

ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้ นวัตกรรมชุมชนเป็นฐานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ร่างกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน
2. ตรวจสอบยืนยันกลยุทธ์ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการสนทนากลุ่ม

ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย

ได้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน และคู่มือการใช้กลยุทธ์ การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 3 เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นำใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นไปทดลองใช้จากการศึกษานำร่อง (Pilot study) กับ กลุ่มตัวอย่าง
2. ศึกษาผลการทดลองใช้กลยุทธ์ โดยประเมินตามเครื่องมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. ปรับปรุงกลยุทธ์และคู่มือการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย

ทราบประสิทธิภาพของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 4 เพื่อประเมิน/ปรับปรุงกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นำกลยุทธ์ไปใช้กับ กศน.อำเภอ 5 แห่ง

2. ประเมินผลการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย

1. ความพึงพอใจการนำใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

2. ผลการนำคู่มือกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ และการจัดการทางพระพุทธศาสนา โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

1) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิโดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการสร้างกลยุทธ์และแนวทางการจัดการกลยุทธ์

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อทราบถึงทิศทางและการพัฒนาแนวคิด กระบวนการสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการสร้าง กลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ร่วมกัน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยและพัฒนา โดยใช้การศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนามเป็นหลัก ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือ

2) กำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยยึดกรอบของการสร้างแนวทางการสัมภาษณ์ ตามคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ

3) นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข

4) นำแนวคำถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายของประเทศไทยที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง

5) ดำเนินการปรับปรุงประเด็นของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่คลุมเครือภายหลังจากการนำไปทดลองใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) การลงพื้นที่ในประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูล

(2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำให้ควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาเพื่อเห็นแนวทางการสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

(3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

(4) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้าง และการใช้ องค์ประกอบ การส่งเสริมการกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ด้านพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านและ เพื่อให้เห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบ กระบวนการต่างๆ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอผลการศึกษารวบรวม

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เห็นการพัฒนาเพื่อไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแนวทางกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ที่ได้มาตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน 1) ด้านกำหนด

นโยบายยุทธศาสตร์และจัดทำแผนส่งเสริมการอ่านของชุมชน 2) ด้านการจัดหาสื่อและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของชุมชน 3) ด้านการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของชุมชนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และ 6) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น พบว่าได้กลยุทธ์มีองค์ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ส่วนที่ 2) แนวทางการกำหนดทิศทางขององค์กรกลยุทธ์ ส่วนที่ 3) การกำหนดกลยุทธ์ ส่วนที่ 4) การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ส่วนที่ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ กระบวนการดำเนินงานของกลยุทธ์ จำนวน 7 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์ขอนแก่นนครแห่งการอ่าน เพิ่มพูนความรู้สู่ยุคดิจิทัล 2) กลยุทธ์ระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3) กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาสภาพแวดล้อมสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 4) กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาวัตกรรมการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐานสู่ขอนแก่นนครแห่งการอ่าน 5) กลยุทธ์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงรุก “กศน. รุกถึงที่ลุยถึงถิ่น” ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย 6) กลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการกิจกรรมการอ่านให้มีคุณภาพ และ กลยุทธ์ 7 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อคลังความรู้ชุมชน และมีขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นตรวจสอบและขั้นปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่ 4 การประเมินผลกลยุทธ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าการทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ซึ่งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น เป็นสถานศึกษาทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น พบว่าระดับการปฏิบัติของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่าน โดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ซึ่งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น พบว่า เมื่อประเมินคุณภาพของการปฏิบัติและการพัฒนาการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น จำนวน 21 แห่ง ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านของประชาชนโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และจัดทำแผนส่งเสริมการอ่านของชุมชน 2) ด้านการจัดหาสื่อและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของชุมชน 3) ด้านการพัฒนาวิทยากรชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของชุมชนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และ 6) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับ Duangpimai (2017) ได้ศึกษาการส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยมีผลการสังเคราะห์องค์ประกอบในการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านนโยบายและกลยุทธ์การส่งเสริมการอ่าน 2) ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการอ่าน 3) ด้านการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่าน 4) ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการอ่าน 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการอ่าน 6) ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรด้านการส่งเสริมการอ่าน และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2008) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการอ่านในส่วนของโรงเรียนว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง ต้องร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ชุมชนอาจมีบทบาทในการช่วยให้เกิดการส่งเสริมการอ่านได้ด้วยการให้บริการต่าง ๆ สนับสนุนแหล่งความรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ ให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการอ่านได้สม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดชีวิต โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะภาษาไทยเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สื่อการอ่าน กิจกรรมวิจัยและนวัตกรรมการอ่าน กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพครูบรรณารักษ์ ครูหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 และ 3 พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น โดยอยู่ในระดับมากที่สุดผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunsamuang (2018) เรื่องแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในโรงเรียน โดยรวมมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongplub (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการ

ดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน ของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ กำหนดไว้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ผลการนำกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้ วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นไปใช้ พบว่า กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษาน อกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้ 7 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) กลยุทธ์ขอนแก่นนครแห่งการ อ่าน เพิ่มพูนความรู้สู่ยุคดิจิทัล 2) กลยุทธ์ระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3) กลยุทธ์สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสื่อที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน 4) กลยุทธ์พัฒนาระบบบริหารจัดการ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีคุณภาพ 5) กลยุทธ์ที่พัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างขอนแก่นเมืองแห่งการอ่าน 6) กลยุทธ์พัฒนากลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยให้มีส่วนร่วมในการอ่านด้วยนวัตกรรมชุมชนส่งเสริมการอ่าน 7) กลยุทธ์พัฒนา เทคโนโลยีดิจิทัลสู่นวัตกรรมชุมชนส่งเสริมการอ่าน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการ พัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thabthong and Boonsong (2017) เรื่องกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านของนักเรียนโรงเรียนอนุบาล เพชรบุรี ผลการการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี 2) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการอ่านของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี และ 3) ผลการ พัฒนาคุณภาพการอ่านของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี ผลการพัฒนาคุณภาพการอ่านของนักเรียนโรงเรียน อนุบาลเพชรบุรีพบว่า หลังการใช้ กลยุทธ์การพัฒนา นักเรียน มีระดับคุณภาพการอ่านภาษาไทย อยู่ในระดับดีเยี่ยม และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 33.91

สรุปผล

กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน โดยใช้กลยุทธ์การจัดการ ความรู้ (Knowledge Management) รวมกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดย ใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ให้มี คุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

คู่มือการพัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการอ่านของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ สำหรับเป็นแนวทางการทำวิจัยในชั้นเรียนทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ได้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำก่อนนำไปใช้ก่อน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน โดยใช้กลยุทธ์การจัดการ ความรู้ (Knowledge Management) ร่วมกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น ให้มีคุณภาพมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิเคราะห์องค์ประกอบของกลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการอ่านโดยใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ 6 องค์ประกอบประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ (Vision) 2) พันธกิจ (Mission) 3) เป้าประสงค์ (Goal) 4) เป้าหมาย(Target) 5)กลยุทธ์(Strategy) หรือวิธีดำเนินการ และ 6) ตัวชี้วัด (Key Performance Indicator)

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของกลยุทธ์ (Elements of strategy)

จากโมเดลดังกล่าวทำให้ทราบว่า องค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ และ 4) ค่านิยมขององค์กร จึงก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่าน

References

- Bunsamuan, C. (2018). *Guidelines for Operations to Promote Reading Habits of Students in Schools under the Primary Educational Service Area Office, Nakhon Sawan, Area 3*[Master's thesis, Nakhon Sawan Rajabhat University].
- Duangpimai, P. (2017). The Promotion of Reading in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 2[Master's Thesis, Dhurakij Pundit University].
- Grant, R. M. (1991). The Resource-Based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation. *California Management Review*, 33(3), 114–135.
<https://doi.org/10.2307/41166664>
- Morris, A. & Dore, S.N. (1984). *Learning to Learn from Text*. Addison–Wesley.
- Office of the Basic Education Commission. (2008). *Educational Core Curriculum, B.E. 2008*. Thailand Agricultural Cooperative Community Printing Company Limited.
- Pitts, R., & Lei, D. (2006). *Strategic Management* (4th ed.). Thomson South–Western.
- Rujicheep, P., Wongnaya, S., Pongpinya–Opas, S., & Kannil, S. (2016). Strategies for Developing Life Skills of the Students in the Schools under the Office of Kamphaengphet Elementary Education Area 1 and Area 2. *Journal of Education and Innovation*, 18(2), 131–141.
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/61069
- Sattathanachaiapat, S. (2014). *Strategies for Developing Teachers' Academic Leadership*[Doctoral dissertation, Chulalongkorn University].
- Schermerhorn, J. R., Jr. (2002). *Management* (7th ed). John Wiley.
- Suriyarangsarn, R. (2012). *Development of Reading Comprehension Exercises for Mathayom 1 Students using Local Data in Phetchaburi Province*[Master's thesis, Silpakorn University].
- Thabthong, B., & Boonsong, K. (2017). Strategy for Mobilizing Reading Quality Development of Students in Anuban Phetchaburi School. *Veridian E–Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 10(1), 1976–1993. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian–E–Journal/article/view/108702>
- Thongplub, J. (2016). *A Proposal of Supporting Guidelines for Community Learning Implementation by the District Non–Formal and Informal Education Centers in Phranakhon Si Ayutthaya Province*. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
-

- Warinin, N. (2014). The Model of Teachers' Competency Development in Learning Management for Primary Schools in Kamphaengphet Primary Educational Service Area Office 2. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 7(2), 1-13.
<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/15821>
- Wichiranont, S., & Arunruang, A. (2016). *Assessing the Needs and Needs in Providing an Environment Conducive to the Development of Student Learning Rajamangala University of Technology Phra Nakhon*. Faculty Of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Yamane, T. (1973) *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Harper and Row.